

очікується, що він стане тим, хто відкриє смисли заради яких можна йти на смерть, зформує етичну атмосферу взаємодії, змінить смислове наповнення простору, що сприятиме єднанню та безпеці тих, хто в ньому перебуває тощо. Очікування від лідерів бойових та тилових підрозділів мають певну поляризацію в поняттях «трансформаційного – транзакційного» лідерства. Ця поляризація, вірогідно, є наслідком «навантаження смислом», якому піддається діяльність командирів бойових підрозділів, що реалізують свої функціональні обов'язки в умовах інтенсивної загрози життю.

УДК 159.922.26:355.01 (470+571) (477)

Мотлях Олександр Іванович,
завідувач наукової лабораторії
з проблем психологічного забезпечення
та психофізіологічних досліджень
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6135-9952>

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТИСК РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ НА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Рік російсько-української війни дав можливість подивитися на реальну картину пропонованого північним сусідом «руського міра». Одна ситуація, коли ти про нього чуєш, а інша – коли в ньому проживаєш і відчуваєш його гіркі плоди на собі. Мова йде про наших співвітчизників, які опинилися в стані тимчасової окупації місць їх постійного проживання російськими загарбниками. Звісно, що всі ті українці, які мали можливість виїхати з окупованих ворогом територій, болісно переживають своє розлучення із рідним краєм, рідними та близькими їх людьми, власною домівкою, друзями і роботою, однак на тепер вони знаходяться в безпечних для їх життя і здоров'я місцях. Не виїзними залишилися або ж ті люди, які в силу певних об'єктивних життєвих обставин, зокрема ускладненого здоров'я, немічного власного стану чи рідних та близьких, не мали змогли виїхати або ж ті, які ратували за прихід «російського брата». Усі вони волею-неволею стали заручниками явної складної ситуації, яка натеper побуває на захоплених ворогом українських територіях. Обіцяне і проповане російською владою щасливе майбутнє населенню цих територій швидко забулося і наступили нестерпні реальні будні. Усі мешканці, які залишилися на тимчасово окупованих

територіях пройшло ретельну перевірку, у вигляді фільтраційних процедур. Окремі з них не викликали довіри у ворога й потрапили до створених ними виправних таборів і подальша доля цих осіб не відома. Натомість певна частина учорашніх українців, у тому числі правоохоронців, суддів, прокурорів, переметнулася на бік ворога, займаючись колабораційною діяльністю, сподіваючись на його прихильність, поблажливість і лояльність. У такий спосіб вони вирішили реалізувати себе там, де відчували, що можуть мати зиск від пропонованої ним посади і про всяк час заробити певні дивіденди, як благонадійна особа, на випадок відступу рашистів з окупованої території із гарантованістю власної безпеки на чужині. Вони і взяли на себе основну місію стосовно психологічного впливу на своїх співгромадян, за розробленим загарбниками сценарієм, відображеним у методичках, завчасно підготовлених російськими політтехнологами. Згідно них, населення тимчасово окупованих територій повинно:

- беззаперечно виконувати всі вказівки і розпорядження нової влади;

- всіляко пропагувати «руський мір» як один із перспективних напрямів розвитку регіону у складі російської федерації;

- співпрацювати із владою на місцях і повідомляти про будь-які дії інших співгромадян, які можуть завдати шкоди у конкретному регіоні чи посадовій особі та членам їх родини;

- повідомляти про осіб, які мають намір чинити опір новій владі на місцях, робити заклики до непокори чи інших негативних дій;

- інформувати про зв'язки населення з особами, які мають проукраїнські настрої;

- виховувати підростаюче покоління у стилі колишньої радянської системи з пропагуванням ідеології комуністичного минулого;

- вихолощувати в населення всього українського: мови, культури іншого надбаного нею етносу, наголошуючи на його фашизмі та нацизмі, які становлять загрозу росії і не тільки їй та ін.

Одним словом, людей на тимчасово окупованих територіях намагаються перетворити на суцільних рабів, у спосіб зробити їх безправними та беззахисними. Тобто, будь-які їх дії, що виходять за межі дозволеного окупаційною владою є безапеляційно караними, а будь-що створене ними чи нажите або ж набуте, а також накопичене – підлягає суровій перевірці, підтвердженню його походження – у протилежному випадку вилученню. Прикладом тому слугують конкретні факти, повідомлювані проукраїнськими громадянами з окупованих росією територій. А саме: у осіб, які займалися до

ворожого вторгнення підприємницькою діяльністю чи бізнесом усе майно, активи, обладнання і оснащення безповоротно відбирається, а якщо ж їх і залишають, то на умовах обкладання власника кабальною фінансовою даниною. Також уся нерухомість людей (квартири, будинки, земля), які виїхали з тимчасово окупованих територій і не передали під нагляд рідним чи близьким, котрі залишилися на місцях, так би мовити націоналізується і передається у фонд нової влади. Виїзд громадян з окупованих територій, як і в'їзд, категорично заборонений. Іншими словами, – ці території набули статусу закритої тюремної зони. Містяни, окрім колаборантів, у відчаї від усього, що там відбувається. Медицина практично відсутня, як спеціалісти, так і медичне обладнання. Необхідних ліків для людей у аптеках немає, оскільки імпорتنі препарати туди не поставляють, а російські – суцільний непотріб. Продукти харчування сумнівної якості, навіть не другосортні, зате високовартісні. Комунальні платежі непідійомні, а не своєчасна оплата за них карається фінансово, у тому числі й шляхом їх безповоротного відключення. Безвихідність ситуації штовхає людей до розпачу, відчаю, безпомічності, нервових зривів і навіть до заповідання суїциду. Умовні бранці благають українську владу про допомогу і визволення їх з російського рабства. Вони живуть надією на повернення тимчасово окупованих територій назад у лоно України. Тішать себе надією, коли дізнаються про успіхи наших воїнів на полях битви. Нажаль, натепер окрім моральної підтримки громадянам нашої країни, які не стільки живуть, а виживають на тимчасово окупованих ворогом територіях, поки що допомогти не можемо. Віримо і щиро сподіваємося, що ця складна робота під силу нашим Збройним силам України і це буде не за горами, а у найближчий проміжок часу.

УДК 159.96

Охріменко Іван Миколайович,
професор кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8813-5107>

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ НА СТАН ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАВООХОРОНЦІВ

Наукові дослідження підтверджують тенденцію до зростання рівня стресу серед фахівців соціономічних професій, до яких справедливо можна віднести й службу діяльність правоохоронців [1, 2, 3]. Її психологічний аналіз демонструє, що типовими